עין משפט נר מצוה

ו א מיי' פ"ו מהל' מקואות הל"ז עור שו"ע שם סעיף ט:

ז ב מיי' שם הל"ח סמג שם עוש"ע שם סעיף ז:

ח ג מיי' שם עוש"ע שם סעיף ט בהג"ה:

ט ד מיי' שם עוש"ע שם סעיף לח:

י ה מיי' שם פ"ו הל"ט סמג שם:

יא ו מיי' שם פ"ח הל"ה ו סמג שם עור שו"ע יו"ד סימן רמ סעיף מ נכ:

יב ז ח מיי' שם עור שולחן ערוך שם סעיף נכ:

יג ט מיי' שם הל"ו עור שו"ע שם סעיף מח:

יד י מיי' שם עוש"ע שם סעיף נג:

טו כ מיי' שם פ"ד הלכה ו:

טז ל מיי' שם פ"ח הל"ה סמג שם עוש"ע יו"ד סימן רמ סעיף נד:

יז מ מיי' פ"ו מהל' מקואות הל"ח סמג עשין כמה עור שו"ע יו"ד סימן רמ סעיף יז:

פירוש

רב האי גאון

פי' פי המערה כאות' ששניטו (עילוזין פ"ח ה') מקצתן עשו עוקה ומקצתן לא עשו את שעשו עוקה מותרת ואת שלא עשו עוקה אסורין ועוקה זו כעין שוקת נקוב בתחתיתו נתון על פי הביב או ע"ג המערי': טן בשתי. פי' כל מהיצה דקר ארכו שהוא גבוה שמו שתי כאוך הבגד ורחבו שש ערב וכן כל דבר כדאמרינן בגמרא (שי' עילוזין פ"ז:) לענין מ' שמוציא במדבר: יהאביק. פי' אלקנה אלי וכרג גינה אליאאפי אלזן והוא פי'

מהר"ם מרוטנבורג

המערה עשוה וכו"ע לתמרי, גבי שבת בפ"ק דשבת תורי הר"י כרש"י דמו:

ח וכניחיה מתפיו ולבון מתחיו נרתה לי לפרש משום דיומין דרתם העליון נתון מאד שהמים נפין מ ל מ ע ל ה מפני הסילון ורתחו התחתון גבוה מאד שהם לח כי' מניח ידו על הסילון שלמעלה ומוציא היו מהם שוופין

הגהות הגר"א

[ל] ט"ה בר"ש ר"י לומר משום ב"ה נגלי גדול כלל:

פירוש הרא"ש

מקואות שתוב בלא מקוה כשר לו מכר בגד שלם לו שיש שהסכים לרין שיהא רוחב שנקב כשפופרת שמונים כפי לעדר: בעובי שפופרת וכחללה. והוא פשוט שהי' מצטעות נגיות שמהפכה במוך שנקב: וכן כיוצא מן שמת. שם שפק שם יש מן כיוצא שם שפק שם לו שמא דשיעורין לתוריית שן: מבריית המים. שרלים בה דולים נמי: ח מטהרין וכו' בעליון מן התחתון. כגון שי מקואות שטובלים בשיפוע שהר ומניח כלי ל' בעליון ואותן כלי ל' בעליון ולחלו אחד שהתחתון ובלל בעליון יהיה ל) (התחתון) פסילון בתוך המים ושיפוע פסילון יהיה בשיעור זה כשיתמלא מלא שיגיע תחתיו מלא פעליון ובלמטלים המים ג ר ד ם מן התקוה פעליון לתחתון ויהי פסילון שלמעלה עד שיתמלא פסילון גם למעלה וכשיסיר ידיו מלמעלה שני מקואות מתוברים במים ברוחב שפופרת סעוד רגע ל' וכשיסיר המים למעה מוקיון כשרה ודי והדרחוק מן מקוה ולא מייתין שם בעוד שהוא עומד בו מלא שהוא נכנס מ מקוה שנטהר בו מ' סאה לא נכנס

ל) תניא כת: [ינמו' מ"ה]:

לתוך המקוה כדפרישית במתניתין: ד הספוג והדלי · כשאין בהן שלשת לוגין בעין אלא ל"ל תלמוד עמהן המים הדבוקין בהן וכיון שאין בעין לא מיקרי נפלו ולא נזוב רבנן וכשר להקוות עליו: ה בכלי גדול · כגון בר ס' דל' הוי מיעומו ופני בנקיבת מרכבה וים חילוק לר' יהודה אין כלים לעוקה אבל רבנן מצוו להו מהדלי: שק או קופה. לא בעו נקיבה כשפופרת הנוד והא דאמרי' בפ' חומר בקדש (דף כב.) דסל וגרגותני שמלאן כלים והטבילן דסתורין אף לקדש ולא נזריכן שמא ימכיל מחסין ונטריות בכלי אחין בפיו כשפופרת הנוד משום דסל וגרגותני שאין בפיו כשפופרת הנוד ומשום הכי לא נזריכן שמא ימכיל מחסין שבתוכו כמלין מים שבתוכו אבל מי מקוה כיון שנתמלא כל גופו כאחת אינו מתטמא בטומאת משקין ולחולין לגמ' נזריכן הוה ליה כלים שרי להטבילן בשק וקופה אפילו אין בפיו כשפופרת הנוד ולא הוו כשאר כלים לתתן לעיל בפ' רביעי המניח כלים תחת הנטור דפוסלין את המקוה להכי לא חשיבי מיא לידלו כשאובין: מעלין אותן כדרכן · אפילו במקומות שיש בו מרכבים שאם מכוונות משום לתתן לקמן בפ"ז (מ"ו) דכר וכשת של טור כיון שהנביה שפתותיהן מן המים המים שבתוכן שאובין כילד יעשה מטבילן ומעלה אותן דרך שוליהן ובשק ובקופה לא חיישינן לאין פוסלין את המקוה · תניא בתוספתא (פ"ה) עריבה שהיא מלאה כלים והסיקה למקוה לריכה שפופרת הנוד ובמעיין כל שהוא ר' יהודה אומר משום [ב]ר"ש בכלי גדול בתרבעה שפחים זבקטן ברוכו קומקום שהוא מלא כלים והסיקו למקוה אע"פ שפיו לר כל שהוא כלים שבתוכו מהורין המקוה על לדו עד שיהא בפיו כשפופרת הנוד: פי' ובמעיין כל שהוא עריבה זו במעיין סני בנקב כל שהו: ר' יהודה אומר משום ר"ש אע"פ שאין בפיו כשפופרת הנוד אלא כשיעור שיכול להקוות עליו: ה בכלי גדול · כגון בר ס' דל' הוי מיעומו ופני בנקיבת מרכבה וים חילוק לר' יהודה אין כלים לעוקה אבל רבנן מצוו להו מהדלי: שק או קופה. לא בעו נקיבה כשפופרת הנוד ומה דאמרי' בפ' חומר בקדש (דף כב.) דסל וגרגותני שמלאן כלים והטבילן דסתורין אף לקדש ולא נזריכן שמא ימכיל מחסין ונטריות בכלי אחין בפיו כשפופרת הנוד משום דסל וגרגותני שאין בפיו כשפופרת הנוד ומשום הכי לא נזריכן שמא ימכיל מחסין שבתוכו כמלין מים שבתוכו אבל מי מקוה כיון שנתמלא כל גופו כאחת אינו מתטמא בטומאת משקין ולחולין לגמ' נזריכן הוה ליה כלים שרי להטבילן בשק וקופה אפילו אין בפיו כשפופרת הנוד ולא הוו כשאר כלים לתתן לעיל בפ' רביעי המניח כלים תחת הנטור דפוסלין את המקוה להכי לא חשיבי מיא לידלו כשאובין: מעלין אותן כדרכן · אפילו במקומות שיש בו מרכבים שאם מכוונות משום לתתן לקמן בפ"ז (מ"ו) דכר וכשת של טור כיון שהנביה שפתותיהן מן המים המים שבתוכן שאובין כילד יעשה מטבילן ומעלה אותן דרך שוליהן ובשק ובקופה לא חיישינן לאין פוסלין את המקוה · תניא בתוספתא (פ"ה) עריבה שהיא מלאה כלים והסיקה למקוה לריכה שפופרת הנוד ובמעיין כל שהוא

זחל יעלה על לב לדם לפסול המקוה אם מימיו זכין קלח לחוץ ואף שו רבינו לפ' חלח שנפרץ על שפתו ומימיו יונקים וזוחלים ומשמע שנפרץ כ"כ עד שכל מימיו זוחלין ומתנועעים לנחת ולח יעבר בו מ' סאה אם לח יפתוס לותו ע"כ וכדברי הרמ"ם פסק ר"י בשם הגלוסים ז"ל (כו) :

וכתב מהר"י קולון בשורש קנ"ו שאפי' לדעת הרשבון שפוסל אפי' יעברו שם תרבעים סאה אחר שילאו דרך פשוק מ"מ יש לחלק ולומר דדוקא במקוה מים מכוסים הוא שאמרו לפסול בכה"ג אבל היכא שמקוה זה בא מן המעיין שדיבו לעיל זוחלין י"ל דיש להכשירו מ"ט שאם אתה מחזיק כל המים כזוחלין מ"ט עדיין שם מעיין עליו ודיבו הוא ליטהר בזוחלין שברי לעולם מקלח הוא וזוחל אבל הקילוח כדרך מעיין שהוא תמיד זוחל ואף ע"ג שהוא נפסק ממקום המעיין מ"מ כיון שלא נח בשבורן כדרך מקוה אלא זוחל וזורד דרך הגד האחר כראה דעדיין שם מעיין עליו ורחיה ממה שבינו בפ"ה דמקוחות ומייתי לה בפ"ק דחולין (לא.) גבי שנתלש וכו' מ' סאה ונפל על האדם ועל הכלים טהורים ועוד תנן ומייתי לה התם מטבילין ברחצן ואין מטבילין בכיפין שאין מטבילין בחוור ופירש רש"י מטבילין ברחצי גליס הנתלש מן היס והולך למרחוק ובא על האדן וכו' דש"מ שאף ע"פ שנפסק ממקוס נגיעתו מ"מ כיון שלא נח במקום משבורן אלא תמיד היה נע ונד לא פסק ממנו שם מעיין ומטהר בזוחלין ה"ג ל"ש שברי לא נחו המים אלא נכנסים בזו ויולאים בזו ול"מ שהמים שהם יולאים מנקב ולמעלה שהם מעיין עליהם שברי לא נחו כלפריטית אלא אפי' המים שהם מנקב ולמטה כשרים מ"ט אי אחזיקי זוחלין מחמת שנעצרו לנחת ש"ג מטעם זה אין רחוי להכשיר כל כך המקוה דיש לחוש שמא תפסוק הזוחלה משני הצדדים הן ממולאן הן ממוצאן וכגון שכלו המים אחלה מלד מולאן ושוב נחסר המקוה ונשלעו המים בקרקע עד שגם מלד מולאן אין המים יולאים שם מעיין ושוב המים מגיעים עד כנגד נקב המוצא דאחמא פסיעה דפסק ממנו שם מעיין ושוב כשיחזרו המים לקלח מלד הנהר דרך מובאו ויתמלא המקוה מים על כל גדותיו עד שילא דרך מולאיו כאשר בתחלה נמלא שנעצרו המים לנחת ואחזיקי זוחלין ולא יטהרו שברי פסק מהם שם מעיין כשנחסר המקוה כדפרישית ועוד ברחה לחלק ולומר דהא דכתב בי"ד דיש פוסלין בנסדק וכו' וכן במרדכי דכתב דאפי' יש במקוה אלא שאין דיש ליזהר שלא יעלו המים על שפת המקוה משום דהו"ל זוחלין וכו' דהיינו דוקא במי מקוה דאין מעיין אבל במי מעיין י"ל דמודו כ"ע דכשר דאלת"ה מקשה להו ממה שבינו ג' מקוחות בזה כ' סאה ובזה כ' סאה וכו' ויורדו ג' ושלשו שם ונתערבו המקוחות טהורים והטובלים טהורים הרי בהדיא שאף ע"פ שיצאו על שפת המקוה אפ"ה הטובלים טהורים ואע"ג דס"ל דמודו דבמי מעיין אע"פ שנפסק המקוה לעולם אין מעיין יש לו ומטהר אפי' בזוחלין נוכל לומר דאיירי במקוה הבא מן המעיין ונפסק אע"פ דבכל ענין פסלי מקשה להו ההיא משנה דמשמע בהדיא דאף ע"פ שעלו המים על שפת המקוה אפ"ה טהורים הטובלים ע"כ :

ומיש רבינו לפיכך נקב העשוי להוציא בו המים מהמקוה יכולים לסותמו במטלניות שיש בהן ג' על ג' כ"כ הרמ"ם בתשובה מהגיה דמרדלית של נשים שכתבתי בסמוך שגודר אפי' בכלים טמאים מדקתני וכלים שגודר בהם לא הוטבלו דוקא הוייתן דהיינו שמחזיל המים למקוה בעינן ע"י טהרה דומיא דהך מתני' דפרה דקתני כדי שיעברו המים לתוך החצית אבל מניעת המים שלא יצאו מן המקוה יכול לעשות אפי' בדבר טמא ע"כ :

נתוב בשער המים שבסוף ת"ה וז"ל נפרץ המקוה ומימיו יולאים ונעצרו זוחלין פסול ואין טובלין בו לפי שנעצרו כל המים זוחלין וירחה לי שאף על פי שנקב המקוה ומימיו נוטפין מעט מעט אין נבלעין בקרקע מעט מעט כשר לפי שאין זחילתן ניכרת ואם אי אתה אומר כן אין לך מקוה מים כשר שהקרקע מתחלחל ובולע מעט מעט עכ"ל : **הבא** לערב מקוה פסול או חסר עם מקוה כשר להכשירו או שעניהם חסרים ובא לערבם ולהכשירם רחב ג' מלנעות ניכולית וכו' משנה בפ"ו דמקוחות עירוב מקוחות בשפורת הגוד בעביה ובחללים כב' מלנעות חוזרות למקומן וכתב הרמ"ם בסוף נדה פי' עירוב מקוחות שאוב בלד מקוה כשר או חסר בלד אלא או ג' חסרים להכשירם לריך שיהא הנקב רחב ג' מלנעות שים בכל אחד מן ב' הלדדים בשעור מקוה חסר מן האלא להכשיר מקוה שאוב אלא שאינו שאוב אף ע"ג שאינו משיקן אלא כשערה כשר לפי שאשאוב שאינו פוסל אלא מדבריהם הס הקילו בו בכך שאע"פ שמי ההשקה אינם רואים אלא כשערה וחניא בתוספתא ג' מלנעות שאמרו בניגולית של כל אדם ואף מד' נטפח וכשר כתבתי לעיל דעת (פי') ר"ת והרמ"ם והרמב"ם ז"ל בזה ובסוף הסימן גבי אם נפרץ הכותל למעלה זה לזה מכתוב אי בעינן שיעור המים העוברים דרך הנקב כשיעור רוחב הנקב או לא : תנן בפ"ו דמקוחות שפק שהיה בשפורת הגוד ספק שהיה בשפורת הנגד פסולה מפני שהיא מן התורה כלומר שעיקר טבילה היא מן התורה ותנן הו כל שיעמוד בשפורת הגוד ממעטה רשב"ג לומר כל שהוא מבריות המים טהור וכתב הרמב"ם דאין הלכה כרשב"ג וכ"פ בפ"ח מהלכות מקוחות ואע"ג דלמרינן בפ"ב דזבחים דכל שתחילת בריותו מן המים מטבילין בו ופסקה הוא ז"ל בפרק הנזכר משמע דס"ל דלת"ק דרשב"ג אע"פ שכל שתחלת בריותו מן המים מטבילין בו מ"מ ממעט בנקב בשפורת ופסק כמותו וכ"כ שפוסק הרמ"ם דמשמע שלא הניח אלא דברי ת"ק בלבד :

כתב המרדכי בשבועות נראה לראבי"ה דאם יש נקבים הרבה דקים מלטרפים לשפורת הגוד דתנן בפ"ו דמקוחות השילה והתיכה הבים אין מטבילין בהם אע"ג שקוביס בשפורת הגוד וכו' עד אם היה שק או קופה מטבילין כמו שהן מפני שהמים מעורבים בהם והא דאמר רבא פ' חומר בקדש (כב.) מקוה שחלקו בסל ובגרגותני הטובל שם לא עלתה לו טבילה דהא תרעא חלחולי מחלחלא ובטינא עד דחיכא מ' סאה אלמא לא מהני נקבים להיות חיבור ול"ל דהתם מיירי שאין באחד מהם מקוה שלם לבדו דאז אפי' בשפורת הגוד לא מהני נקבים אבל כשהאחד שלם והשני חסר או אפי' נקבים דקים מלטרפין בשפורת הגוד והיכא דתרעא חלחולי מחלחלא ס"פ כשחופר בסמוך זה לזה ג' או ג' חפירות שכולם חסרים ואין באחד מהם מ' סאה אף ע"פ שהיכר דתרעא חלחולי מחלחלא והחלחול מפעפע מזה לזה אף ס"ס לא הוי חיבור אבל אם חופר אבל על הנהר או אבל המקוה שלם ככדי שאנו רואים את החלחול כה"ג נראה דהוי החלחול חיבור נראיה מזק וקופה כדפירש ר"י עכ"ל : ומ"ש רבינו ולאחר שנתערב הפסול עם הכשר אפי' רבע כשאר לעולם בהכשרו אפי' נסתם הנקב אח"כ כן כתב הרמ"ם בפשוטה והניח דאיה מדין ג' מקוחות שיש בשנים מהם בכל אחד מהם כ' סאה מים כשרים ובאחד מהם כ' סאה מים שחוזים וכו' שכתב רבינו בסמוך ועוד הניח דאיות ממקוחות אחרים . ור"י כתב וז"ל ב' מקוחות ג' שחוב וא' כשר ונקובים זה לזה בשפורת הגוד ונסתם הנקב נסתפקו המפרשים אם בשאר השחוב בהכשרו מן כיון שנסתם הנקב חוזר לפיסולו בהתחלה קודם שנתערב וי"מ דכיון דהוכשר פעם אחד שוב אינו חוזר לפיסולו : **כותל** שבין ב' מקוחות שנסדק מלד אחד זה בלבד ואפי' כ"ש מלטרף וכו' ואם נסדק מלמעלה למטה אינו מלטרף וכו' ואם נפרץ הכותל למעלה וכו' בפ"ו דמקוחות תנן כותל שבין שני מקוחות שנסדק

שהמציך מי בשמים שהם נוטפים כדי שיוחלו למקוה ע"י מקל או קנה או ע"י אדם וקאמר ר' יוסי דאין מוחילין להביא מים למקוה ע"י דבר המקבל טומאה כמו שנתבאר בסמוך אלא להביא להמציך מים למקוה וכו' ולעניו הלכה יש להחמיר בזיוסר דלוריית אלא לסתום בדבר המקבל טומאה והכי משמע בש"ע שכתב ב' הסברות ולא הכריע. ומיהו כשבאים לנקות המקוה ופוקקים נקבי הנביעה יכול לסתום בדבר המקבל טומאה וכבר כתבתי אלל הרוקה להוציא מים מן המקוה וכו' בפשוט ב"ח : הבא לערב מקוה פסול או חסר עם מקוה כשר להכשירו וכו' בפ"ו דמקוחות תנן עירוב מקוחות כשפורת הגוד וכו' ופי' הרמ"ם בסוף תינוקת כדברי רבינו ואיכא לתמוה להכשיר מקוה שאוב ממקוה שאם אף ע"פ שאין מזיקו אלא כשערה כשר כדתנן פ"ו מטהרין את המקוחות העליון מן התחתון והרחוק מן הקרוב כיצד מביא סילון וכו' ומזיקו אפי' כשערה ודיו והרמ"ם הביא דמייה ממשנה זו להכשיר אם הסילון של מתכות מביא את המים ממעיין או ממקוה אחר למקוה זה אף ע"ג דהוייתן על ידי טומאה כשר וכדכתב רבינו לעיל בשמוך דאין לו שיעור אלא אפי' הזקה כשערה דיו אפי' ע"י סילון כ"ם הזקה אלא סילון וא"כ למה הלריך כאן נקב כשפורת הגוד וגרסה דס"ל להרמ"ם אף ע"ג דמדינא ודאי סני כשערה אף"ה יש להחמיר גזירה עירוב שאוב עם כשר אטו עירוב חסר עם שלם או עירוב שני חסרים וכמו שכתב בתשובה גבי דין טבילה בגיגית וכן בדין כלי שניקב בשוליו כל שהוא שיהא פוסל למקוה ואע"ג דלשם חזר בו הרמ"ם בפסקיו דסגי בנקב בכל שהו התם לא רצה לגזור נקוב אטו שאינו נקוב אלא מלד הכא רצה לגזור עירוב שאוב עם כשר אטו עירוב חסר עם שלם ולאפי שהסכים רבינו לדעת הרמ"ם בתשובה לגזור אף בנקוב בכל שהו אטו שאינו נקוב כלל כ"ם דיש לגזור הכא והכי נקטינן בכולהו תלתא דבעינן נקב כשפורת הגוד וכן נראה דעת הרב בהג"ה ס"ע ועיין בם"ס למעלה בזה בס"ל אלא דין טבילה בגיגית פשיט י"ב ודין נקב כלי בשולין כל שהוא כל שהוא פשיט מ"ב אלא דעת הב"י בס"י בס"ע הוא תימה דברושה לטבול בכלי גדול פסק כדברי הרמב"ם אלא שבי בנקב כל שהו ואף לריך בשפורת הגוד אלא לריך נקב המטהרו מידי טומאתו דהיינו בשולין זית ודין כלי שפוסל את המקוה בג' לוגין פסק כדברי רבינו דבניקב בשולין בכל שהו אינו מחזיק כלי לפסול המקוה ומ"מ אין להקל לעשות מקוה לכתחילה כזה וכו' דמשמע אלא לריך נקב בשפורת הגוד ואלא שבי בנקב המטהרו מידי טומאה וכאן בשיעור שאוב עם כשר פסק אפי' שאינו מזיקו אלא כשערה כשר ומכשירו כך לכתחילה ובדעת הרשב"ץ בת"ה בשער המים הביאו ב"י והשתא מזכה שטרח לבי תרי ותלתא ול"ע : ומ"ש ולאחר שנתערב הפסול עם הכשר אפי' נסתם הנקב אח"כ כ"כ הרמ"ם בתשובה כלל ל"ח דין ב' ומבואר לשם מלשון השאלה והתשובה והרחיות שהניח דדוקא בשיעור הפסול שאוב עם שאינו שאוב דנשאר בהכשרו לעולם אבל בשיעור החסר עם השלם כיון שנסתם הנקב והרי הוא חסר לפנינו מה מועיל לו מה שהיה מעורב מתחילה עם השלם כיון שהוא עכשיו חסר אלא עדיף מקוה זו אלא היתה הכשרה אלא ע"י שיעור מחזיקו היתה מליאה מתחלה וכשרה בעלמה ואח"כ נמלא חסר וכאן לא הזכיר אלא פסול אלמא מוכח מלשון רבינו דבריבא הזכיר פסול וחסר וכאן לא הזכיר אלא פסול אלמא דדוקא בפסול נשאר בהכשרו לעולם אבל לא במקוה חסר ופשוט הוא :

בותל שבין ב' מקוחות וכו' משנה פ"ו דמקוחות כותל שבין ב' מקוחות שנסדק לשתי מלטרף ולערב אין מלטרף עד שיהא במקוה אחד בשפורת הגוד

דרכי משה

(כו) ובמרדכי דף של"ג ע"ב פסק לאסור וכתב האגור בשם אביו דיש לחוש לדבריו וב"ש סימן רצ"ב הא דפסול דוקא דלאחר שיצאו המים אבל מן המקוה אינם חוברים לשם

פרישה

(ט) ולאחר שנתערב הפסול עם הכשר כו' נראה דדוקא במקוה פסול מו"ם ר"ל למפוקי מקוה שפירש דאין מועיל לו מה שהיתה מלוקה לשלימה אם לא שנתמלא מ"מ כשהיתה מלוקה אף שהיה בה שלושים תאלה וכן כ"ל דל"ל כמ"ש לאחר זה בג' מקוחות שים בכל אחד ג' אלא שהוא נוקב (שאפי' בשעת) [שאפי' בשעת] מילוי כמן ולמפוקי מן הטופין וספוקרים כ"ב בכתבו פ"ה) שוב מלאתי כן להדיא בתשובת הרמ"ם דשרי לסותמו בבגדים ויתר כתב לשם דאפי' לפשוט מחיצה של מקוה פ"ו בגדים שרו כ"ם מור"ם : [כ] רחב ג' מלנעות ניגונית והקילוח ג"כ יפה כשיעור

חדושי הגהות

שו הך רבינו כוונתו על הר"ש

(3)

הגוד רבי יהודה חולק ואומר חילוק הדברים והלכה כת"ק וכתב הרמ"ק סוף נדה דפי' לשתי מלד זה לגד זה ברוחב לערב מלמעלה למטה וכדברי רבינו וכן פי' ר"ש דברוחב לפי' נסדק בנקב כל שהוא רק שהמים הולכין מזו לזו מצטרף לערב ג' המקוואות יחד להכשירם פסול עם כשר וחסר עם שלם ומלמעלה למטה לריך שהנקב יהא בספורת הגוד ולא סגי בהצטרפות הגוד כל הסדק לשפ"ה חלא לריך שיהא במקום אחד בשפ"ה אבל הרמב"ם בפי' המשנה והרא"ד בספר בעלי הנפש פירשו בהפך דברוחב בעינן כשפ"ה במקום ג' ומלמעלה למטה סגי בנקב כל שהוא ולעניו מעשה אין להם הכשר חמ"כ דאיכא נקב כשפ"ה בין כזו ובין כזו:

ומ"ש ואם נפרץ הכותל למעלה וכו' עם המשנה ופשטה כיון שהפרלה רואה את האויר והכל רואין שנתערבו המקוואות סגי בהערבת כל דהו בקליפת הסוס ועל רוחב כשפורת הגוד. ול"ע היכא דלא נפרץ הכותל חלא שהמים הולכין מזה לזה למעלה מן הכותל ומשמע דבניר שיעוריה דאפי' בקליפת הסוס לא לריך חלא סגי בטופח ע"מ להטפיח וכ"כ הריב"ש בזו דעת רבינו שמשון ורוב המחברים ומיהו מסיק דדעת הרמ"ה וספר המלות דלעולם בעינן למעלה בקליפת הסוס ולא חילקו בין ע"י פירלה לכותל עלם וכן הרמב"ם לא חילק עכ"ל וכתב ב"י ולעניו הלכה נקטינן כהרמב"ם והך רבותא דספרי כוותיה עכ"ל:

שלש מקוואות וכו' משנה פ"ו דמקוואות ואם תאמר היאך הוכשרו שלשתן דאף ע"פ דהשלוב הוכשר בהשקה דשוב אין עליו פסול עם שלוב חלא מים כשרים נקרשו מ"מ אין בו חלא כ' סאה וחסר הוא וכן השנים שהיו כשרים כשר לחיזה עניו קאמר דהוכשרו שהרי חסור לעבול בכל אחד ואחד כיון שאין בו חלא כ' סאה ואין לפרש דרלונו לומר דכשרים לעבול יחד ג' אנשים כמשפט הרחצון וכמ"ש הריב"ש בסימן רל"ה ומביאו ב"י ולא כן אפי' לא הוכשר השלוב בעבילה הרחצונה יכולים לחזור ולעבול ג' אנשים כמשפט הרחצון. אבל מ"ש עוד הריב"ש דר"ל הוכשרו שלשתן דאף מי המקוה השלוב הוכשרו וכל שיוסיפו בו מים כשרים כשיעור כשר ועובלין בו וכן המחברים הוא הנכון ועכ"ל עיקר דה"ק הוכשרו שלשתן השלוב ג"כ לעבול בהם ג' אנשים ביחד חלא סגי בג' אנשים אפי' ג' נכנם בשלוב ואחד נכנס בפיו שלוב שאל זה השלוב ומתוך כך נתמלאו ויצאו על שפתם ונתערבו יחד חלו השנים שהם זה בלד זה נטהרו העובלין בתוכה דכשר הוכשר השלוב בעבילה הרחצונה. אי נמי ה"ק הוכשר גם השלוב שהם יתערב עם שאיבו שלוב שנעלדו דרך נקב כשפ"ה הוכשרו שניהם לעבול אים אחד בלבד כזה או כזה. וא"ת אפי' אם ת"ל דהשלוב הוא מן הלד אמאי הוכשרו שלשתן הלא מיד כשנכנסו שלשה אנשים בתוך חלו ג' מקוואות ועובלין בהן יולאים המים בנגדה ויתפשטו חוץ למקוה ושוב לא יחזרו למקוה וא"ת כל אחת נחשבה משיעור כ' סאה. תירץ הריב"ש בסימן רל"ב דהיינו בשלה ילאו המים מגומות המקוואות לחוץ כגון שכותלי

ברוחב ואפי' כל שהוא מצטרף (ז) לערב שתי המקוואות להכשירם ואם נסדק מלמעלה למטה אינו מצטרף אא"כ יהא במקום אחד רוחב ב' אצבעות (ח) ואם נפרץ הכותל למעלה זה לזה ברוחב ב' אצבעות אפי' אין המים מתערבין אלא כעובי (ט) קליפת השום מצטרפים ג' מקוואות שיש בשנים מהם בכל אחד כ' סאין מים כשרים ובאחד מהם כ' סאין מים שאובין ועומדים זה בלד זה אם השאיב

מתני' נראה מדברי הרמב"ם דהיינו דכל שנסדק לשתי מלטרפים יחד המקוואות כיון שכל הכותל נסדק לשתי ואפי' כי מלרפת לכוליה סדק לא יהא בו כשפורת הגוד אבל ר"י כתב נסדק לשתי מלטרף כל הסדק לשפורת הגוד משמע מדבריו דאי כי מלרפת לכוליה סדק לא יהא כשפורת הגוד אף ע"פ שנסדק לשתי חיבו עירוב וכי נסדק לערב אף ע"ג דכי מלרפת לכוליה סדק היא כיה כשפורת הגוד חיבו עירוב עד שיהא כשפורת הגוד במקום אחד וכתב הרא"ד בספר בעלי הנפש חיכא מ"ד דאף ע"ג דבעינן נקב כשפורת הגוד לא בעינן שיכנסו המים מזה לזה כמלא חלא נרוס בקליפת הסוס סגי דאתן כותל שביו ג' מקוואות שנסדק לשתי מלטרף וכו' פירוש נפרלו זה לתוך זה שחסר הכותל מלמעלה חלמא הא בעינן שיכנסו המים מזה לזה חלא נרוס בקליפת הסוס על רוחב כשפורת הגוד ע"מ עכ"ל: ומ"ש ואם נפרץ הכותל למעלה זה לזה ברוחב ב' מלטבות אפי' אין המים מתערבים חלא כעובי קליפת הסוס מלטרפין שם במשנה נפרלו זה בתוך זה רוס בקליפת הסוס על רוחב כשפורת הגוד פירוש נפרץ הכותל ברחב מתחברים שם כיון שהפרלה רואה את האויר סגי בהערבת כל דהו כרוחב שפורת הגוד כך פירש הרמב"ם ור"ש והרא"ש ז"ל ובפ"ח דטהרות חהא דתנן הילוק והקטפרס ומזקה טופח חיבו חיבור לא לטומאה ולא לטהרה כתב ר"ת הקשה ר"ת דהכא משמע דטופח ע"מ להטפיח חיבור ובפ"ו דמקוואות תנן עירוב מקוואות כשפופר הגוד כ' מלבעות חוורות למקומן ודחק ר"ת לפרש דנקב בעי כשפורת חבל במים סגי בטופח להטפיח ור"ת לפר"ת בנקב עגול כשפורת היכי סגי בטופח להטפיח והלא הנקב עגול הוא ועד שיתמלא חלמו חין ברוחב המים כשפורת ורוחב המים בעינן כשפורת כדתנן בפ"ו דמקוואות גבי כותל שבין ג' מקוואות שנסדק דקתני לשתי מלטרף לערב חיבו מלטרף עד שיהא במקום אחד כשפורת הגוד וגבי נפרץ זה לתוך זה כגון מלמעלה שהפרלה רואה את האויר דתניא על רוס בקליפת הסוס על רוחב כשפורת הגוד וי"ל דהתם נמי לא מירי במים חלא כשיעור הפרלה והכיא כמה רחיות ובסוף כתב חלא ודאי גבי מקוה מירי בשיעור הפרלה ומיס המתערבים דרך הפרלה לא בעינן ברוחב חיבור המים כשפורת ומיבור המים לר' יהודה כדאית ליה ולרבנן כדאית להו וקרי ליה כל שהוא ור"ת ומאי ניהו שיעורא דרבנן כיון דטופח ע"מ להטפיח חיבו חיבור למקוה וי"ל דלרבנן בעינן בקליפת הסוס מיס בין בנקב כשפורת בין לקליפת הסוס בין לכשפורת בין בפרלה העליונה ועוד יש לפרש דכל מקום שהמים מתערבים דרך נקב חו דרך פרלה של מעלה שיעור המים כשיעור הפרלה בין לר' יהודה בין לרבנן ומתייאשת בכך מתני' דכותל וכי פליגי במים לפים למעלה מן הכותל בלא פרלה חו כי היכי דקומקומוס דרבנן דעו בקליפת הסוס ולר' יהודה סגי בטופח להטפיח וניחא השתא הא דתניא בר"פ חומר בקדש המים המעורבים עד שיהיו מעורבים כשפורת הגוד משמע דזהו שיעור המים והא דתנן התם גבי סילון שמשיקו חפי' כשערה ודיו התם לחו בחסר חלא בשלש שהוא ומשיקו לכשר וסגי בכשערה משום דשאיבה דרבנן עכ"ל ורוב דברים חלו כתבו התום' בר"פ חומר בקדש ומדברי הפוסקים שכתתו דבריהם נראה בפירוש דכל מקום שהמים מתערבים דרך נקב חו דרך פרלה של מעלה שיעור המים כשיעור הפרלה שהרי כו"ל לפרש וכ"כ שהוא דעת סמ"ג שכתב סברת ר"י שהביא המרדכי כמו שכתוב בסמוך ודלא כסמ"ק שכתב עירוב מקוואות כשפורת הגוד ופירשו התום' שאין לריך שיהיו המים לפים בתוך הנקב רק טופח על מנת להטפיח ע"כ וז"ל שער המים שבסוף ת"ה היה אחד מהם חסר ומשיק זה לזה אם היה מזיקן דרך נקב לריך שיתערבו בנקב כשפורת הגוד ושיהו במים כמילוי הנקב ואם דרך פרלה הפרולה למעלה בחויר אפי' אין בגובה הפרלה רק בקליפת הסוס הרי אלו מלטרפין ובלבד שימלאו המים הפרלה היו המים לפין מלמעלה מן הכותל בלא פרלה לריך שיהיו במים בקליפת הסוס עכ"ל וז"ל הריב"ש בתשובה סימן רל"ג חיכא שר"ת כותב להטפיח להוי עירוב למקוה וכי בעינן כשפורת הגוד היינו שהנקב יהיה כשפורת הגוד לגבל כל שיש בנקב מים טופח להטפיח סגי ולמעלה דבעינן בקליפת הסוס טופח להטפיח וקליפת הסוס חד שיעורא הוא וכן נמי בשיעורא דהשתא שתנן ע"י סילון חד שיעורא הוא חו דלא בעינן בקליפת הסוס חלא בשיעור גובה הפרלה וכרחב כשפורת הגוד לגבל המים בטופח להטפיח סגי לגבל דעת רבינו שמשון ורוב המחברים שבשיעור המים הוא כשפורת הגוד ע"י נקב וע"י פרלה מלמעלה שיעור המים הוא בקליפת הסוס וחלא ע"י פרלה חלא שלפין המים על כותל המקוה בהא סגי טופח להטפיח דבניר שיעוריה לגבל דעת הרמ"ה וכן בסה"מ דלעולם בעינן למעלה בקליפת הסוס ולא חילקו בין ע"י פירלה לכותל עלם וכן הרמב"ם לא חילק עכ"ל:

כתב המרדכי בשבועות בשם תום' ניטין (טז.) דהא דתנן הילוק והקטפרס חיבו חיבור לא לטומאה ולענין הלכה נקיטינן כהרמב"ם והך רבותא דספרי כוותיה: מי נהר שתין עתידין לפסוק חבל ולא לטהרה פר"ת דהיינו דוקא מי גשמים דעתידין לפסוק חבל הגוד ע"כ נראה חזו היא הסברא הרחצונה שכתבתי בסמוך לדעת ר"ת וכבר נתבאר שתין נראה כן מדעת הפוסקים ז"ל:

עוד כתב שם המרדכי סברא זו דר"ת בפי' וכתב עליה ור"י חומר דטופח ע"מ להטפיח לא הוי חיבור דבפרק ב' דניטין מוקי להיא דטופח ע"מ להטפיח הוי חיבור כר' יהודה חבל חכמים פליגי עליה חיבו ודאי זה נראה לר"י דהיכי שיש ג' מקוואות וכותל אחד מפסיק בינתיים חז ודאי לריך נקב כשפורת הגוד ושיהיו המים כמלוי הנקב חבל הנקב חבל חכמים פליגי עליה חיבו ודאי זה נראה לר"י דהיכי שיש ג' מקוואות וכותל אחד מפסיק בינתיים חז ודאי לריך נקב כשפורת הגוד ושיהיו המים כמלוי הנקב חבל חם היו כל המקוואות במקום שתין בינייהם כי חם גל של עפר ס"ל כי חם שמשוה הקרקע כדי שילכו המים חזו לזו חפי' בקליפת הסוס והכי מוכח בפ"ה דמסכת פרה דתנן שתי שקתות נתנן אחד קדם אחד מהן וכו' חם היו נקובות כשפורת הגוד והיכא שהמים לפין כקליפת הסוס הוי חיבור ס"ל כתב דבריו ר"י לגבל שבנייה מקודשים ה"ג לעניו מקוה נראה היכא שהן נקובות בעינן כשפורת הגוד והיכא שהמים לפין בקליפת הסוס הוי חיבור עכ"ל וסמ"ג כתב דברי ר"י לגבל חלו הם בעלמם מה שפירשו הרמב"ם ור"ש במתני' דנפרלו זה בתוך זה על רוס בקליפת הסוס וכו':

כתב עוד שם המרדכי רמבי"ה הקשה היאך טובלין בנהר מי והלא קטפרס דרך ירידתן וי"ל דהא דאמרינן קטפרס חיבו חיבור לעבול למעלה מן הקטפרס אבל למטה ז"ל (יט.) ג' גממיות בנחל התחתונה והעליונה של כ' סאין ואמצעית של מ' סאין וחרדעית של מים עוברת בינתים וכו' ומשמע התם דבין ר"מ בן ר' יהודה מודים דטובלין בתחתונה אבל בעליונה פליגי וטעמא משום דסוף המים לרדת עכ"ל ודבר זה כתבוהו התום' בפ"ב דגיטין בשם ר"ת ומיהו אין זה עולה לפסק הלכה דהא חכמים פליגי אדר"מ ואדר' יהודה ואומרים דאין טובלין אלא בחמצעית בלבד ומשמע ודאי דהלכה כחכמים וכן פסק הרמב"ם וכמו שהכתוב בסמוך בס"ד. ומה שהקשה רמבי"ה היאך טובלין בנהר והלא קטפרס דרך ירידתו י"ל דנהר שאני דלמטה מהקטפרס לבד יש מ' סאה וכן למעלה מן הקטפרס יש מ' סאה אבל בכל היכא דאחד מיניהו ליכא מ' סאה אבל אלא בזירוף דאיכא חד"מ דאין טובלין בו ואין לומר דכל הנהר הוי קטפרס מראשו ועד סופו ומ"ה יורדין מצד זה לצד זה אפי' קטפרס אלא במקום אחד סגי למיעבד הכי ועוד דאפי' אם"ל דכולו מצטרף קלת י"ל שאין לותו שיעור נקרא קטפרס אלא כשהוא מצטרף כיותר: **ששש** מקוואות שיש בשנים מהם בכל אחד עשרים סאין מים כשרים ובאחד

מהן

פרישה

בשעה שמכלו בה השלשה ואז כשילו היה בכל אחת מ' סאה: (ט) לערב ב' המקוואות להכשיר כו' ודוקא אם לתחר אתצטרף לכולה סדק יכיס יחד כשפורת הגוד אבל אי לא לא כ"ל דבוי יהוסף וכן נראה לדקדק מלשון רבינו דכתב ואפי' כ"ש מלטרף לערב כו' דמשמע אמלטרף בשיעור ב' אלבעות כדי לערב המקום דאי אמים קאי לכאורה אין כאן דהיינו מלטרף ממ"ש אם"כ חיינו משמע כן שכתב חיינו מלטרף אלא ע"כ יהא במקום אחד רוחב כו' ואי מלטרף לגירוף שיעור קאי אמאי אלא ע"כ דמשמע שאו מלטרף ואף אם נאמר אמלטרף אשיעור המקוואות כשרים אלא ע"כ יהא כשר בלא גירוף אחתי הא כתב אם"כ לרבנו חיינו דס"ל לרבנו הא דר"י. ומפשר דס"ל לפיכ כשרמב"ם דאפי' אין כאן שיעור ב' אלבעות אפי' אם אין המים מתערבים אלא כעובי קליפת הסוס ואלא אפי' אין המים מגיעים אלא לשיעור דקאי אמאי אלא ע"כ יהא אין בנקב אלא כקליפת הסוס וגראה לומר דהא אמאי לפתח אין שייך ליתן שיעור דהא אמאי אפי' אין המים מגיעים אלא לשיעור דקאי אמאי אלא ע"כ יהא אין בנקב אלא כקליפת הסוס וא

הדר ביה רבה מהיה • פי' מהיה שניה דקא משני כאן קודס כו' לא ס"ד דאמר כל חייבי טבילות כו' ותימה מנא ליה דרבה הדר ביה מהיה שניה לעולם לימא לך דהדר משניה דהוחיל דמתי מזקיקו להזות טעמא דהוחיל דקמשני מתני' משום דגרסה כמתקן ולימא דהדר ביה מהיה שניה והדר ביה מהיה שניה דהוחיל והא דכלים לחורים מהיה טעמא דשניי לחומרי דלעיל משום שמא יעבירנו לו יהבה לו יסחוט וי"ל דשמי חדא מקמי תרתי היה שניה דהכא כאן קודס טבילה מקמי תרתי שניי דמשני משום מתקן כלי והוחיל ולא נהירא חדא דהא בהא תליא דהא מה דמשני רבה הוחיל ושבת כו' היה כולו להטמיד שניה משום גרסה כמתקן ועוד דהיה לו לפרש התי מקמי תרתי לכך גרסה לי דקיס ליה לגמרי דלא היה יכול לעקור מפני שגרסה כמתקן כיון דמתרץ ליה טעה דמתני' אבל היה סבור לעקור שניה דהוחיל ומהא נמי מייתי לחיה דאין יכול לעקור [וע"ע תוס' שבת קיס. ד"ה נח] :

כל חייבי טבילות טובלין כדרכן בין בתשעה באב בין ביום הכפורים. הייט דוקא להכי שטובלין טבילת מצוה בזמנה אבל השתא שכל טבילות שבמותיט טובלות הייט טבילה שלא בזמנה דהן סופרות ז' נקיים מספק שהן זבות חיגן טובלות בט' באב וביוה"כ ומיהו יש לחלק כדאמר ביומא (דף פה.) נדות ויולדות טבילתן בלילה זבין וזבות טבילתן ביום בעל קרי טובל והולך עד המנחה כדי שיתפלל תפלת המנחה בטהרה אבל לאחר המנחה לא יטבול ומפרש התס טעמא דלא משום תפלת נעילה היה יכול להמתין עד הלילה ויטבול ויתפלל תפלת נעילה בלילה ואמאי חיגו טובל ביום כדי שתהא הטבילה בזמנה אלמא ס"מ דקאמר ההוא תנא דטבילה בזמנה לאו מצוה היא ואפילו הכי קריא ביוה"כ ומיהו בתשעה באב אין טובלין כלל דגזרינן משום דרחיצה מצוה היא ואפילו בשבת נמי אסור דגזרינן משום רחיצה ואפילו בחמין דלא שכיח שיהא מצוי לרחוץ בהן בכל השנה כולה ואפילו הכי ג